

Věstník MZd ČR, částka 9/2006

ZPRÁVY A SDĚLENÍ

1.

METODICKÝ POKYN
K PŘÍPRAVĚ SPECIALIZAČNÍCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ
PRO POTŘEBY KONKRÉTNÍHO AKREDITOVANÉHO ZAŘÍZENÍ

Zn. č.j. 39912/2006

Referent: Mgr. Lenka Hladíková, 224972553

1. Úvod ke vzdělávacím programům.

Zákon [č. 96/2004 Sb.](#), nařízení vlády [č. 463/2004 Sb.](#), kterým se stanoví obory specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí a vyhláška a [č. 424/2004 Sb.](#), kterou se stanoví činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků ve znění pozdějších předpisů, zásadně mění specializační vzdělávání, jednu z klíčových forem celoživotního vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků.

V nově pojatém specializačním vzdělávání je zásadní vztah mezi centrální (státní), místní (akreditovaná zařízení) a individuální (lektorovou) zodpovědností.

Centrální úroveň představují vzdělávací programy vydané ve věstníku Ministerstva zdravotnictví (dále jen „rámcové vzdělávací programy“). Vymezují adekvátní úroveň specializačního vzdělávání v jednotlivých specializačních oborech. Charakterizují význam specializačního vzdělávání, definují cíle vzdělávání a klíčové vědomosti a dovednosti, stejně jako vzdělávací obsahy nezbytné pro jejich dosažení, vymezují rámec pro návrh učebních plánů a formulují pravidla pro tvorbu specializačních vzdělávacích programů. Cíle a obsahy specializačního vzdělávání jsou stanoveny s ohledem na požadavky zdravotnické praxe.

Rámcové vzdělávací programy, zpracované modulově, se skládají ze samostatných jednotek - modulů, které je možno chápat jako „stavební kameny“ pro vytváření různých „staveb“ a kombinovat z nich různorodé sestavy. Vazby mezi moduly jsou poměrně volné (i když jistá pravidla návaznosti existují), ale jsou vždy koncipovány tak, aby byly co nejflexibilnější a umožňovaly širokou paletu kombinací s co největší možností volby.

Po zvládnutí základního (povinného) modulu, který je výchozí, absolvují účastníci odborné moduly podle oborů specializačního vzdělávání, a individuálně moduly speciální, dle svého zaměření nebo specializace.

Účastníci tak budou moci v rámci nabídky specializačního vzdělávání, ale také podle svých potřeb, kumulovat získané kredity tak, aby splnili podmínky pro přihlášení se k atestační zkoušce.

Rámcové vzdělávací programy byly vypracovány v souladu s výše uvedenou legislativou v Národním centru ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně v těsné spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví. Východiskem byly mimo jiné rámcové vzdělávací programy zpracované Světovou zdravotnickou organizací (WHO), oblastní úřadovnou pro Evropu - pro země procházející transformací. Byly rovněž konzultovány se zahraničními partnery, kteří již obdobným způsobem postgraduální vzdělávání realizují (Holandsko, Anglie, Polsko, Maďarsko).

Rámcové vzdělávací programy je třeba chápat jako otevřený dokument, který bude po určité době inovován tak, aby reagoval na změny v lékařské vědě, nové společenské potřeby a podmínky, aby reflektoval i změny v domácí i evropské vzdělávací politice týkající se celoživotního vzdělávání.

Rámcové vzdělávací programy kladou důraz na výsledky vzdělávání. Je důležité, aby byly jednoznačně srozumitelné pro všechny, kdo budou vytvářet specializační vzdělávací programy, evaluační nástroje a jiné dokumenty odvíjející se od rámcových vzdělávacích programů.

Podle zákona [č. 96/2004 Sb.](#) jsou rámcové vzdělávací programy jediným státem schváleným dokumentem vymezujícím požadavky na specializační vzdělávání a jsou uveřejněny ve Věstníku MZ.

Za tvorbu a realizaci specializačních vzdělávacích programů bude plně odpovědné akreditované pracoviště. Na základě rámcových vzdělávacích programů zpracují zdravotnická zařízení, jiné fyzické a právnické osoby specializační vzdělávací programy. Odpovědnost za realizaci specializačního vzdělávacího programu bude věcí akreditovaného pracoviště a jednotlivých lektorů. Tak je nejenom výrazně posilněna autonomie každého akreditovaného zařízení, především v pedagogické oblasti, ale zároveň i zdůrazněna profesní kompetence lektorů, tvůrců a realizátorů specializačního vzdělávacího programu.

V následujícím textu budete seznámeni se zásadami modulového systému, kterým je většina specializačních programů koncipována a zásadami aplikace ECTS (Evropského kreditního transfer systému).

2. Zásady modulového vzdělávacího systému specializačního vzdělávání a kreditního systému.

2.1 Modulový vzdělávací program

Struktura vzdělávacího programu pro specializační vzdělávání je založena na potřebách zdravotnické praxe a vychází ze zákona [č. 96/2004 Sb.](#) a prováděcí vyhlášky [č. 424/2004 Sb.](#)

Vzdělávací program specializačního vzdělávání je koncipován modulovým systémem, který vychází z těchto zásad:

modulem se rozumí ucelená část vzdělávacího programu s počtem kreditů stanovených vzdělávacím programem

z modulů lze vytvářet „stavebnice“ a kombinovat z nich různorodé sestavy

moduly umožňují dobré spojení teorie s praxí a aktualizaci obsahu vzdělávacího programu

moduly mohou být využity jako samostatné programy pro certifikované kurzy.

vzdělávací program specializačního vzdělávání obsahuje tři úrovně modulů a to: základní, odborné a speciální

těžiště základního modulu spočívá v získání souhrnu teoretických poznatků (vědomostí).

Odborné moduly propojují vědomosti s vytvářením dovedností. Speciální moduly spojují dovednosti do specializovaných činností, což umožní účastníkům jejich provádění efektivním, racionálním a kreativním způsobem

vzdělávací program složený z modulů stanoví u každého modulu cíl, vědomosti a dovednosti, výkony a jejich četnost, u speciálních modulů navíc činnosti zdravotnických

pracovníků a jiných odborných pracovníků (Vyhláška [č. 424/ 2004 Sb.](#))

Ve specializačním vzdělávání realizovaném modulovým systémem je zahrnuta domácí příprava na aktivní průběh výuky, včetně vypracování domácích úkolů. Aktivní účast účastníka spočívá zejména v prostudování zadané problematiky, zodpovězení kontrolních otázek a formulace otázek, dotazů nebo žádostí o vysvětlení obtížných pasáží učiva.

V rámci modulového vzdělávacího programu hraje důležitou roli účastník a lektor.

a) je třeba, aby účastník:

využíval co nejlépe možností, které mu nabízí vzdělávací instituce a praktická základna

byl zodpovědný za splnění praktických úkolů během praktického výukového období a kvalitní domácí přípravu

zapojoval se aktivně do výuky v průběhu teoretického výukového období

b) je třeba, aby lektor:

využíval znalostí aktivizujících metod výuky (případové studie, diskuse, debaty, hraní rolí, seminářů apod.)

instruovat a motivovat účastníky v přípravě na aktivní účast v teoretické části výuky

3. Aplikace ECTS (Evropského kreditního transfer systému) na specializační vzdělávání

Pro kvantifikované hodnocení průběhu studia ve vzdělávacích programech specializačního vzdělávání uskutečňovaných v akreditovaných pracovištích bude užíván jednotný kreditní systém, který je kompatibilní s ECTS a který umožňuje mobilitu účastníků v rámci evropských vzdělávacích programů specializačního vzdělávání. Systém bude umožňovat uznání vysvědčení ze specializačního vzdělávání v rámci Evropské unie. Je založen na hodnocení jednotlivých modulů specializačního vzdělávání a přiřazení kreditních bodů v závislosti na jejich náročnosti.

Výhody a povinnosti vyplývající ze zavedení kreditního systému

Kreditní systém přináší účastníkovi řadu výhod, zejména možnost vytváření individuálního učebního plánu, přecházení z jednoho specializačního oboru do druhého, zvyšuje jeho mobilitu apod. Zároveň na něj klade vyšší nároky. Účastník nese plnou zodpovědnost za své studium a rozhodnutí, která učiní v jeho průběhu.

Zavedení kreditního systému vyžaduje:

vymezení vzdělávacích programů specializačních oborů (nařízení vlády, [č. 463/2004 Sb.](#))

vypracování modulů specializačního vzdělávání, včetně jejich kreditního ohodnocení

vytvoření informační brožury, (tématického plánu) která obsahuje:

a) charakteristiku instituce

b) obecné informace

c) přehled nabízených vzdělávacích programů specializačního vzdělávání

Vzdělávací program specializačního vzdělávání

- a) Každý vzdělávací program má stanoven počet hodin přímé výuky (PV). Rozsah přímé výuky ve vzdělávacím programu je 40 hodin v týdnu.
- b) Obsah oboru specializačního vzdělávání je dán učebním plánem a učebními osnovami
- c) Moduly zařazené do učebního plánu jsou moduly
 - povinné** (modul základní a moduly odborné)
 - doporučené** (moduly speciální)
 - povinně volitelné** (výběrové moduly speciální) - účastník si zvolí moduly tak, aby splnil stanovený (povinný) počet kreditů
- d) Standardní učební plán je zajišťován rozvrhově. Je v něm pro každý modul doporučován rok jeho absolvování. Účastník si může do značné míry svůj postup specializačním vzděláváním volit individuálně, tj. určovat sám, jaké moduly bude ve zvoleném specializačním oboru studovat.
- e) Vzdělávací program ve standardní době studia je rozdělen do tří etap. V první etapě je nutné absolvovat modul základní, ve druhé etapě moduly odborné a ve třetí etapě moduly speciální. Jako základní modul je označován modul, jehož úspěšné absolvování a získání kreditních bodů za něj, je nezbytnou podmínkou pro vstup do modulu odborného. Je-li součástí vzdělávacího programu certifikovaný kurz, který je současně zahrnut do modulů speciálních, může být tento absolvován již dříve a kreditní body započteny do celkového počtu kreditních bodů nutného k přihlášení se ke specializační zkoušce.

Ohodnocení modulů, klasifikace

Jeden kreditní bod představuje 1/60 průměrné roční zátěže účastníka při standardní době studia. Každému modulu je přiřazen počet kreditních bodů, který vyjadřuje relativní míru zátěže účastníka. Zakončením modulu zkouškou a splněním předepsaných výkonů získá účastník počet kreditních bodů, který je přiřazen danému modulu. Za daný modul lze v průběhu studia získat kreditní body jen jednou. Celkový počet kreditních bodů ani v závěru studia nesmí přesáhnout 60. V každém studijním roce je ve stanovených termínech kontrolováno, zda účastník získal v dané části studia počet kreditních bodů v předepsané struktuře stanovené vzdělávacím programem. Podmínkou ukončení specializačního vzdělávání není absolvování stanoveného počtu týdnů, ale získání předepsaného počtu kreditních bodů v předepsané skladbě a absolvování odborné praxe, (tj. za moduly základní, odborné a speciální) a složení předepsaných zkoušek do doby dané maximální možnou délkou specializačního vzdělávání.

Přidělování ECTS jednotlivým modulům.

Výchozím bodem je úplný učební plán, tvořený všemi moduly, které účastník musí splnit, aby ukončil specializační vzdělávání ve stanovené délce.

Celková délka vzdělávacího programu pro získání specializované způsobilosti je stanovena minimálně na 36 měsíců - z toho 12 měsíců po zařazení do studia pracuje studující v úseku práce, ve kterém se specializuje a dále následuje plnění obsahu vzdělávacího programu, který zahrnuje nejméně 640 hodin výuky, z toho minimálně 50 % výuky

praktické.

Metodika přidělování kreditních bodů

Jeden kreditní bod představuje 1/60 průměrné roční zátěže účastníka při standardní době studia, tj. $60:320=0,1875$. Vzhledem k náročnosti přípravy na aktivní účast ve výuce byly konečné hodnoty stanoveny následovně.

		1hod.T	0,25 kreditu
		1 hod.P	0,125 kreditu
		4 hod.T	1 kredit
		4 hod.P	0,5 kreditu
		8 hod.T	2 kredity
		8 hod.P	1 kredit
		40 hod. teorie	10 kreditů
		40 hod. praxe	5 kreditů
1. rok specializačního vzdělávání	4 týdny T	160 hod	40 kreditů
(1. ročník)	<u>4 týdny P</u>	<u>160 hod</u>	<u>20 kreditů</u>
Celkem	8 týdnů	320 hod	60 kreditů
2. rok specializačního vzdělávání	4 týdny T	160 hod	40 kreditů
(2. ročník)	<u>4 týdny P</u>	<u>160 hod</u>	<u>20 kreditů</u>
Celkem	8 týdnů	320 hod	60 kreditů
2 roky specializačního vzdělávání - celkem: 16 týdnů	640 hod	120 kreditů	

Hodnota 1 hodiny studijní zátěže odborné praxe je podle náročnosti ohodnocena na 1 kredit za 8 hodin - což představuje 0,125 kreditního bodu za 1 hodinu. Odbornou praxi na akreditovaném pracovišti je možno hodnotit dle náročnosti v rozmezí 1 - 2 kreditní body za 1 den praxe. Těmito pravidly se řídí všechny specializační programy a konkrétní informace (data) jsou uvedeny v přehledových tabulkách, které jsou jejich součástí.

4. Orientace v přehledových tabulkách rámcových vzdělávacích programů

§56 PSYCHIATRICKÁ SESTRA				
KÓDY MODULŮ	NÁZEV MODULU	TYP MODULU	DÉLKA TRVÁNÍ	POČET KREDITŮ

1. rok				
Základní modul 4.1.	Role sestry specialistky	P	2 týdny - T	20
Odborný modul 4.2.1.	Role sestry v péči o pacienty s duševní poruchou a mentálně retardované Praxe - 1. část P	P P	3 týdny - T 2 týdny - Pr.	30 10
2. rok				
Speciální modul 4.3.1.1.	Praxe - 2. část Ošetrovatelská péče na jednotkách intenzivní psychiatrické péče	P D	1 týden 1 týden - T 1 týden - Pr.	5 10 5
Speciální modul 4.3.1.2.	Ošetrovatelská péče o závislé v ústavní a komunitní péči	D	1 týden - T 1 týden - Pr.	10 5
Speciální modul 4.3.1.3.	Ošetrovatelská péče o mentálně retardované	PV	1 týden - T 1 týden - Pr.	10 5
Speciální modul 4.3.1.4.	Ošetrovatelská péče o pacienty s poruchou osobnosti	PV	1 týden - T 1 týden - Pr.	10 5
Speciální modul 4.3.1.5.	Ošetrovatelská péče v dětské a dorostové psychiatrii	PV	1 týden - T 1 týden - Pr.	10 5
Odborná praxe na akr. pracovišti		P	2 týdny	10

Toto studium má celkovou kreditní hodnotu 120 kreditů

Vysvětlivky: P - povinné, D - doporučené, PV - povinně volitelné, T - teorie. Pr. - praxe

Popis tabulky:

tabulka obsahuje číslo paragrafu a název specializace dle vyhl. [č. 424/2004 Sb.](#)

v prvním sloupci je označení modulů a jejich kódy, které odpovídají číslům kapitol uvedených v příslušném rámcovém vzdělávacím programu, ve druhém sloupci jsou uvedeny názvy modulů

ve třetím sloupci jsou uvedeny zkratky typu modulu - poznamená, zda se jedná o modul povinný, doporučený nebo povinně volitelný

ve čtvrtém sloupci je uvedena délka trvání modulu, a to jak jeho části teoretické, tak praktické

v pátém sloupci je uvedena kreditní hodnota modulů, a to části teoretické i praktické zvlášť

Obsah studia je rozčleněn do dvou ročníků tak, aby každý zahrnoval 60 kreditů. Zejména ve druhém roce studia je žádoucí následující postup při výběru modulů. Jako první si označíme moduly povinné, včetně povinné odborné praxe na akreditovaném pracovišti a do 120 kreditů doplníme o moduly doporučené nebo povinně volitelné tak, aby celková skladba modulů co nejvíce odpovídala profesnímu zaměření studujícího.

Některé specializace jako např. Zdravotní laborant pro cytodiagnostiku (§72) mají vzhledem ke svému specifickému zaměření pouze moduly povinné. Tomu odpovídá i přehledová tabulka a jakýkoliv výběr modulů odpadá. Naopak většina rámcových specializačních programů pro všeobecné sestry je doplněna přehledovou tabulkou obsahující souhrn speciálních modulů určených k výběru (např. §53 Sestra pro péči o pacienty ve vybraných klinických oborech - tabulka č.14). Proto pro první orientaci v rámcových specializačních programech doporučujeme pečlivě prostudování tabulkové části.

Pokyny k dotvoření rámcových vzdělávacích programů na specializační vzdělávací programy

Rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP) uveřejněné ve Věstnicích Ministerstva zdravotnictví je nutné pro předložení akreditační komisi a praktickou realizaci výuky dopracovat do specializačních vzdělávacích programů (dále jen SVP), respektujících zásady modulového systému výuky.

Žádost o udělení akreditace pro realizaci SVP obsahuje:

Identifikační údaje akreditovaného pracoviště (dle §45 a §46, zákona č. 96/2004 Sb.) a vlastní SVP:

Název:	
Adresa:	

Součástí SVP je:

Název vzdělávacího programu:	
Zaměření vzdělávacího programu:	
Určení:	
Forma studia:	
Způsob studia:	

Řádná délka vzdělávacího programu:	
Dosažená způsobilost: (zákon č. 96/2004 Sb., §57)	
Způsob ukončení studia: (zákon č. 96/2004 Sb., §60)	
Doklad o absolvování: (zákon č. 96/2004 Sb., §60)	
Označení specialisty: (nařízení vlády č. 463/2004 Sb.)	

1. Profil absolventa a charakteristika činností (dle vyhlášky [č. 424/2004 Sb.](#))

Přípravě profilu absolventa (dále PA) je třeba věnovat zvýšenou pozornost. Základ PA tvoří konkrétní a reálný popis činností (Vyhláška [č. 424/2004 Sb.](#)), kterými bude absolvent SVP po jeho ukončení skutečně disponovat. Formulace PA jsou stručné, ale srozumitelné, jasné a jednoznačné, tak, aby zdůrazňovaly vysokou výpovědní hodnotu PA jako celku.

PA musí přihlídnout k podstatné pracovní činnosti. Je proto důležité předpokládané pracovní činnosti absolventa analyzovat a na základě takto provedené analýzy vybrat takové činnosti, které jsou pro dané pracovní uplatnění podstatné, nosné, resp. specifické a nezastupitelné.

2. Charakteristika specializačního vzdělávacího programu

zahrnuje

Cíl specializačního vzdělávacího programu

Jedná se o vyjádření toho, o co budou pedagogičtí pracovníci při realizaci SVP usilovat. Mezi tímto cílem a PA musí být zachována jednoznačná vazba.

Charakteristiku obsahových složek

Věcné konkretizování cílů zpředmětněné v didakticky transformovaném učivu, tedy vědomosti, dovednosti, intelektuální schopnosti jaké má účastník zvládnout.

Např. Obsah specializačního vzdělávacího programu vychází z Věstníku Ministerstva zdravotnictví ČR, částka, kterým se vydávají rámcové vzdělávací programy a dalších navazujících předpisů. Specializační vzdělávání poskytuje účastníkům studia ucelený soubor vědomostí, manuálních a intelektových dovedností a návyků, nezbytných pro jejich pracovní uplatnění. Jednotlivé odborné předměty jsou koncipovány tak, aby na sebe navazovaly, vzájemně se doplňovaly a umožnily po jejich absolvování vykonávat adekvátní kvalifikovanou ošetrovatelskou péči v Vzdělávací program je koncipován modulovým způsobem se stanoveným počtem kreditů a zahrnuje modul základní, odborný a speciální, přičemž ukončení každého modulu je realizováno ověřením znalostí a hodnocením úrovně dosažených dovedností v praxi.

Program obsahuje teoretickou výuku poskytující prohloubení znalostí z věd, na nichž je založena činnost se specializovanou způsobilostí, praktickou výuku, zaměřenou na rozvinutí znalostí, dovedností a návyků pro vysoce specializované činnosti v oboru specializace.

Organizaci výuky

Specializační vzdělávání je organizováno dálkovou formou. Zahrnuje teoretickou a praktickou výuku, která probíhá na vlastním pracovišti a na klinických pracovištích akreditovaných zdravotnických zařízení.

Praktická výuka zahrnuje odbornou praxi na pracovišti akreditovaného zařízení v rozsahu minimálně 80 hodin. Akreditované zařízení přidělí každému účastníkovi specializačního vzdělávání školitele, který je zaměstnancem akreditovaného zařízení, má specializovanou způsobilost k výkonu povolání a osvědčení k výkonu činností bez odborného dohledu.

Celková doba specializačního vzdělávání je minimálně 36 měsíců a zahrnuje minimálně 640 hodin kontaktního teoretického vzdělávání a praktické výuky, z toho zahrnuje alespoň 50% praktické výuky.

Vzdělávací program je koncipován modulovým způsobem, který umožňuje optimální propojení teorie s praxí v rámci celoživotního vzdělávání.

Přehledná tabulka (viz Věstník Ministerstva zdravotnictví ČR - Rámcové vzdělávací programy pro specializační vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků).

Charakteristiku vzdělávacích modulů

Vzdělávací moduly se dělí na povinné, doporučené a volitelné. Dále se dělí na moduly základní, odborné a speciální, přičemž volba speciálních modulů je dána pracovním zaměřením účastníka specializačního vzdělávání.

Podmínky SVP

vstupní

průběžné

výstupní

3. Obsah specializačního vzdělávacího programu (název a typ modulu, délka trvání a počet kreditů)

Název modulu	
Typ modulu	základní
Délka trvání	
Počet kreditů	
Vstupní podmínky	

Charakteristika modulu	
-------------------------------	--

Vědomosti a dovednosti základního modulu

Obecný výukový cíl modulu

Určuje, co bude účastník schopen dělat na konci modulu

Dílčí výukové cíle

Vycházejí z vědomostí a dovedností stanovených v RVP u jednotlivých modulů.

Hodnocení modulu

Viz studijní řád specializačního vzdělávání a certifikovaných kurzů v akreditovaných zařízeních

Literaturu (studijní materiál)

Název modulu	
Typ modulu	odborný
Délka trvání	
Počet kreditů	
Vstupní podmínky	
Charakteristika modulu	

Vědomosti, dovednosti a postoje odborného modulu (název a typ modulu, délka trvání a počet kreditů)

Obecný výukový cíl modulu

Určuje, co bude účastník schopen dělat na konci modulu

Dílčí výukové cíle

Vycházejí z vědomostí a dovedností stanovených v RVP u jednotlivých modulů.

Výkony a jejich četnost

(viz Věstník Ministerstva zdravotnictví, RVP)

Hodnocení modulu

Viz studijní řád specializačního vzdělávání a certifikovaných kurzů v akreditovaných zařízeních

Literaturu (studijní materiál)

Název modulu	
Typ modulu	speciální
Délka trvání	
Počet kreditů	
Vstupní podmínky	
Charakteristika modulu	

Vědomosti, dovednosti a postoje speciálních modulů (název a typ modulu, délka trvání a počet kreditů)

Obecný výukový cíl modulu

Určuje, co bude účastník schopen dělat na konci modulu

Dílní výukové cíle

Vycházejí z vědomostí a dovedností stanovených v RVP u jednotlivých modulů.

Výkony a jejich četnost

(viz Věstník Ministerstva zdravotnictví, RVP)

Činnosti

(viz Věstník Ministerstva zdravotnictví, RVP)

Hodnocení modulu

Viz studijní řád specializačního vzdělávání a certifikovaných kurzů v akreditovaných zařízeních

Literaturu (studijní materiál)

4. Metody a formy specializačního vzdělávacího programu

5. Materiální, technické a personální zabezpečení specializačního vzdělávacího programu

Materiální zabezpečení

Technické zabezpečení

Personální zabezpečení

6. Bezpečnost a ochranu zdraví

Týká se hlavně těch specializačních programů, v rámci kterých studující přichází do styku např.

s ionizujícím zářením, jedy nebo jinými škodlivými látkami. Rovněž sem patří ochrana před pacienty, kteří vzhledem k závažnosti svého zdravotního stavu mohou ohrožovat své okolí.

EPI S